

Зоран ЈОКСИМОВИЋ

БРЕЗОВИЦА У ПОПИСУ 1863. ГОДИНЕ
(Прилог за хронику тамнавског села)
Претходно стање

Први потпуно сачувани попис свих житеља тамнавског села Брезовице¹ и њихових непокретних имања потиче из 1863. године, када је из фискалних разлога, на основу посебног закона и упутства, пописано све становништво Кнежевине Србије. Овај попис дао је драгоцене податке за изучавање стања и кретања становништва у том времену. Уз слику економског стања, попис је пружио и слику демографске и социјалне структуре у свим насељима Србије. Пописна књига, у којој је и село Брезовице (општина врељанска, срез тамнавски, окружие ваљевско) чува се у Архиву Србије.² Али, пре него што саопштимо резултате тог пописа, корисно је да се макар укратко осврнемо на раније стање становништва Брезовице и његове имовине кад је и колико је пописивана.

После завршетка Другог српског устанка из фискалних разлога повремено су вршени пописи дела становништва – пореских обвезника. „Прве спискове обвезника народног пореза (ожењена лица) и царског харача мушкарци од 7 до 80 година) сачинили су 1815. године кнезови по кнежевицама; године 1818. спискови су садржали још и насеља и домаћинства, а пописом 1819. обухваћена су и сва мушка лица. Наредни попис пореских обвезника, домова и насеља, извршен је 1822, а затим скоро сваке друге, или према потреби и наредби кнеза Милоша, сваке године”.³

Први подаци о Брезовици сачувани су у тефтерима из 1818. када је забележено да у овом селу има 31 дом са 87 харачких глава.⁴ Сличних података за Брезовицу у 1819. години нема јер „у оригиналном протоколу нема листа 60–ог, на коме су се налазила пренесена 14 села Дабићеве кнежине.⁵ Међутим, у тефтерима и протоколима чибука, пореских и харачких глава, десетака и спахијских прихода сачувани су подаци за многе касније године. Ти подаци показују да се Брезовица врло споро развијала и у погледу броја домова и у прираштају становништва, без обзира на то што не знамо број женског и осталих ванпореских категорија становништва. Тако, на пример, број домова је исти 1818. и 1839. године – 31. Истина, у ових двадесетак го-

---

¹ Поред тамнавске (општина Уб), још шест места носи назив Брезовица, или Брезовице – у општинама Горњи Милановац, Чачак, Трстеник, Власотинце, Крупањ и Ваљево. („Именик места у Југославији”, 78–79, Београд 1973).

² Архив Србије (АС), Министарство финансија (МФ) 151.

³ Лепосава Цвијетић: „Попис становништва и имовине у Србији 1834. године”, Мешовита грађа, књ. 13, 9–10, Београд, 1984.

⁴ Мита Петровић: Финансије и установе обновљене Србије, II, 468.

⁵ Исто, 499–500.

дина, број домова се некад повећавао а некад смањивао. Најмање их је било 1820. године – 29, а највише 1831 – 37 домова. Сличну колебљивост показују и бројеви пореских и харачких глава,⁶ што се најбоље види у табели:⁷

Број	Г О Д И Н А							
	1818	1820	1821	1822	1823	1824	1825	1826
Домова	31	29	30	32	33	33	32	32
Пореских глава	–	41	45	44	45	48	47	45
Харачких глава	87	83	76	90	86	83	85	84

Број	Г О Д И Н А							
	1827	1828	1829	1831	1834	1835	1837	1839
Домова	34	35	34	37	34	33	36	31
Пореских глава	44	46	46	47	49	43	49	–
Харачких глава	89	91	92	107	–	–	–	–

За хронику једног села, међутим, најзанимљивији су они документи који садрже имена што већег броја његових житеља и њихову појединачно набројану имовину. У нашем случају, први сачувани докуменат у којем су поименично пописани неки Брезовчани⁸, је „Тефтер чибучки кнежине Вићентине и Бобовчеве за (1)823 године наие ваљевске”.⁹ Пописани су имаоци оваца и коза:

10. БРЕЗОВИЦА	Оваца	Коза
1. Марко Петронијевич	10	
2. Милиа Станимирович	4	
3. Недељко Росич	4	
4. Пантелиа Милисављевић	12	
5. Софроние Јаковљевић	3	
6. Никола Стефанович	5	
7. Пантелиа Стефанович	4	
8. Петроние Илић	3	
9. Милисав Драгојлович	3	
10. Иван Филипович	2	
11. Јовица Тодорович	5	
12. Алимпие Адамович	3	
13. Мијаило Радивојевич	6	

72

⁶ Сем ако није скривано право стање да би се давале мање дажбине, што је чињено за време Турака, али и после ослобођења од њих.

⁷ М. Петровић, наведено дело, 468; Б. Перуничкић: Подаци о насељима Ваљевске нахије, Гласник Историјског архива Ваљево, 1/1966, 87–124; АС, ЗТ (Збирка тефтера) 563, 429 и 494.

⁸ Као да су из Брезовца а не из Брезовице. Има докумената у којима пише „да су Брезовчани њиове њиве и крчевине у атару брезовичком заостале...” Држимо се Вука: како народ говори. Зато Брезовчани и брезовачки.

⁹ АС, ЗМП (Збирка Мите Петровића) 6476.

Дакле, 1823. године само 13 Брезовчана гаји свега 72 овце а ниједну козу, па су на име чибука (попаше) платили 4 гроша и 10 пара. Тада је Брезовица имала 33 куће. По свему судећи, Брезовчани нису били љубитељи ни оваца ни коза, о чему сведоче и упоредни подаци за нека суседна села. Тако Калиновац који тада има само две куће (35) гаји 315 оваца и 35 коза, а Новаци (39 кућа) гаје чак 696 оваца и 35 коза. Ни касније, Брезовчани нису волели ове корисне домаће животиње. Године 1833. Брезовчани имају само три тора са 10 оваца, Калиновчани 18 торова са 110 оваца и 33 козе, а Новачани 27 торова са 388 оваца и 40 коза.¹⁰

Још више појединости о Брезовици налазимо у харачком тефтеру из 1831. године када је пописано све мушко становништво:¹¹

БРЕЗОВИЦА

Домови	Число пореских глава	арачких	Године (старости) деце
1. Иван Филиповић брат Марјан брат Милош брат Урош син Мијаило	1	4	4
2. Пантелија Васиљевић брат Живан син Радоица син Марко	1	2	6 скоро рођен
3. Ранко Алимпић син Живко	1	1	2
4. Никола Адамовић син Степан син Радосав унук Јеврем	1	3	скоро рођен
5. Срећко Адамовић син Марјан син Петар	1	3	
6. Сима Мејатовић син Милован	без баштине	2	
7. Недељко Матић син Ранко син Мијаило	1 1	2	
8. Мијаило Радивојевић брат Живко слуга Вуица	1	3	
9. Марко Новаковић син Никола син Урош	1	2	скоро рођен
10. Пантелија Стевановић син Јаков син Јанко син Илија	1	3	скоро рођен
11. Петар Стевановић син Игњат син Мијат	1	2	4
12. Поп Никола син Владимир син Велимир		3	

¹⁰ АС, ЗТ 336.

¹¹ АС, ЗТ 563.

Домови	Число пореких	глава арачких	Године (старости) деце
13. Срећко Стевановић син Милован син Живан	1	2	1
14. Иван Стевановић син Самоило син Недељко слуга Илија	1	4	
15. Вићентије Васиљевић син Ђорђе син Димитрије	1	3	
16. Сава Танасковић син Павле		2	убог и стар ослобођен пор.
17. Ранко Јовановић брат Бранко син Маринко	1	2	2
18. Пантелија Радовановић син Тадија син Витомир син Станимир синовац Мијаило синовац Ђорђе	1	3	скоро рођен 4 1/2 5
19. Пантелија Милисављевић син Јован син Младен	1	3	
20. Алекса Милисављевић син Којо	1	1	2
21. Грујица Јовичић брат Радоица син Радосав син некрштено	2	2	3 1/2
22. Кузман Саватић брат Никола брат Нестор син Јован син Бранко син Милош синовац Марко синовац Станоје синовац Мирко	2	7	2 2
23. Пантелија Станимировић син Ђорђе	1	1	1/2
24. Павле Станимировић син Матија слуга Степан	1	2	3 1/2
25. Петроније Илић син Лазар син Ђурађ син Петар пасторак Обрад	1	4	2
26. Никола Мијаиловић брат Павле син Гајо синовац Ђорђе синовац Арсеније синовац Срећко	1 2	4	1 3 1/2

Домови	Число пореких	глава арачких	Године (старости) деце
27. Матија Мијаиловић син Стефан син Деспот	2	3	
28. Андрија Пантелић брат Саватие брат Гајо син Илија син Стефан брат Ненад	3	5	4
29. Живко Нешковић брат Митар брат Ђурђе син Стефан син Милован син Радосав син Степан синовац Радован синовац Јаков синовац Урош	3	6	5 1/2 5 1/2 3 1/2 1/2
30. Вукосав Драгојловић брат Раваило		1	сироче 3 1/2
31. Ђорђе Радосављевић	1	1	
32. Марко Петронијевић брат Ашко брат Иван син Јован синовац Лазар синовац Арсен	2	6	
33. Павле Мијаиловић син Мијаило син Милован	1 1	1	3
34. Срећко Миловановић син Живан син Радоица	1	1	2 скоро рођен
35. Дамјан Весић син Марко син Живко син Сапсое	1	3	скоро рођен
36. Јоксим Недељковић слуга Марко	1	2	
37. Петар Софронијевић брат Матија брат Андрија синовац Милован син Гаврило синовац Мијаило синовац Урош синовац Раваило	3	5	2 1/2 2 2
Сума	47	107	

Дакле, Брезовица је 1831. године имала у 37 домова 47 ожењених мушкараца, 60 нежењених мушкараца (недораслих за женидбу, бећара) и 36 мушке деце до 7 година живота – укупно 143 мушка лица. Ако се узме по у науци прихваћеном прорачуну, да је приближно толико било и женских лица свих животних доба, онда је Брезовица имала укупно око 286 становни-

ка. Овај харачки тефтер показује да је било 7 братинских и 4 очинске задруге, а да је највише било проширених породица у којима су родитељи живели са одраслим, неочењеним синовима, са мушком децом или неочењеном браћом. Највећа домаћинства била су Живка Нешковића са 10 мушких глава (три ожењена брата), Кузмана Саватића са 9 мушких чланова (два ожењена брата) и Петра Софронијевића са 8 мушких чланова (три ожењена брата) а најмања Ђорђа Станимировића и Јоксима Недељковића (без порода и браће), Симе Мејатовића, Саве Танасковића, Алексе Милисављевића и Пантелије Станимировића (живе са недораслим синовима) и сирочета Вукосава Драгојловића који живи са троипогодишњим братом. Без баштине је једно домаћинство, један је убог и стар, а слуге држе само четири домаћинства. Забележен је и један некрштен син.

У Архиву Србије такође се налази више пореских тефтера и протокола спахијских прихода за капетанију тамнавску од 1831. до 1836. године¹² у којима су и подаци о Брезовици. Поред нових сазнања о одређеним категоријама мушке популације становништва, ту су и неки подаци о њиховој имовини: овцама (које се и даље мало гаје), свињама (којих има доста, кошницама, затим о производњи кукуруза („по реду пописати кукурузи колико на коме човеку”), пшенице и зоби (једне их године није било јер „уби град”, а град је истовремено потукао и суседна села Калиновац и Трлић и нешто удаљеније Туларе). Такође се наводи да је воденицу имао само кмет Кузман Саватић.

Нажалост, за Брезовицу, као уосталом и за највећи део Србије, није сачуван у целини један необично важан докуменат. Реч је о првом попису целокупног становништва у Србији 1834. године. Пописом су била обухваћена сва мушка лица, а „женски део становништва само је бројно приказан у оквиру сваког домаћинства”. Пописана је и непокретна имовина: куће и земље (оранице, ливаде, виногради и шљивици са бројем стабала). Сачуван је само збирни преглед овог пописа (коншкрипције) из којег се види да је Брезовица тада имала: 34 куће, 49 пореских глава, 53 за војску способна мушкарца, 142 мушке главе („Мало и велико”), 136 женских глава, 278 „свију душа”, а од имовине: 284 плуга орања, 228 коса ливада, 46 мотика винограда и 7320 дрвета шљива.¹³

Најзад, из времена прве владе кнеза Милоша Обреновића сачуван је и Тефтер пореских глава у Брезовици за 1837. годину,¹⁴ занимљив и по томе што поред броја пореских глава (49) садржи и друге податке. Види се да порез нису плаћале четири „главе”: Живан Васиљевић („сасвим убог, просут и глув”), Кузман Саватић као „члан Примирителног суда”, његов син Јован „у име отца” и Павле Мијаиловић који „има два сина”. Као 1/2 пореске главе рачунати су: „Марица Срећкова удова, сирота са ситном децом”, „Смиљана Пантелина удова, слаба с баштином”, „Ранко Савић, бесомучан”, „Марко Средојевић, слаб с баштином”, „Живко Нешковић, слаб с баштином” и Саватија, брат Андрије Паића, што је „убог и просут”.

Овај порез по глави, тзв. „главарина”, уведен је 1835. године уместо дажбина наслеђених из турског времена. Уједначени систем пореског оптерећења погађао је сиромашне слојеве становништва јер су имали исте пореске обавезе као и богати. Због тога су се јављали отпори. Кнез Милош је још пописом из 1834. године желео, између осталог, да се постигне да „би онај више плаћао који више њива, и ливада, и стоке и богатства има” а

¹² АС, ЗТ 3, 61, 62, 192 и 429.

¹³ Лепосава Цвијетић, н. д. 99.

¹⁴ АС, ЗТ 494.

„мање давао који мање и има”. Међутим, за Милошеве владавине (прве и друге) а и за владе кнеза Александра Карађорђевића није уведен порез „према имућности”.¹⁵

Попис 1863. године

За праведније опорезивање становништва Србије решења су почела да се траже тек за друге владавине кнеза Михаила Обреновића III. Закон о плаћању пореза по имућности кнез Михаило је потписао 17. августа 1861. године с тим што је требало да ступи на снагу 1. новембра исте године. Али, како се овај закон није могао примењивати без претходног утврђивања имовног стања свих становника Србије, то су 19. марта 1862. године издата Правила за попис људства, имања и прихода за порез имућности.

Попис је трајао скоро две године, 1862. и 1863. Становништво Ваљева и околних заселака пописани су 1862. док је попис у срезу тамнавском, општини врељанској па и у селу Брезовици извршен 1863. године.

Попис је био врло детаљан и дао је драгоцене демографске податке (становник, брак, домаћинство, насеље), нека биолошка (пол, старост) и нека економска (занимање, непокретна имовина, бројност домаћинства, радна способност) обележја Кнежевине Србије тога времена.

У пописним комисијама били су и чланови „преценитељи” са дужношћу да процене вредност непокретне имовине и месечне приходе сваког пописаног домаћинства или појединца, као и вредност државних, црквених, општинских, сеоских и школских имања. Рубрике које су пописне комисије попуњавале биле су следеће:

1. Редни број;
2. Име и презиме домаћина и домаћице, деце, родитеља и других сродника и укућана, који понаособ данак не плаћају и њихово занимање;
3. Стање здравља лица, тј. да ли је оно и зашто за рад неспособно;
4. Године старости: мушки, женски;
5. Непокретно имање, састојаће се у земљама, кућама, зданијама и зградама, које исто лице има у атару своје општине или изван тога места у Србији; процењено у дукатима цесарским;
6. Месечни приходи од занимања, по заслуги и плати, од пензије и од покретног имања изражени у талирима;
7. У коју класу спадају: по имању, по приходима (обе класе су од I до VII);

8. Примедба.

Ево пописа села Брезовице:

1. Јован Беговић, земљеделац,	44 године
жена Савка	40
син Данило	24
син Милош	9
сна Анђелија	21
кћи Ивана	15
кћи Стојана	13
унук Љубомир	3

Непокретно имање: 1 кућа са осталим зградама, 3 воћњака, 1 виноград у селу Бањанима, чисте њиве и ливаде, забрани – свега 50 дана орања земље на атару брезовачком.

¹⁵ Лепосава Цвијетић, н. д. 11.

Процењена вредност имања 401 дукат цесарски.
 Месечни приходи: од земље делија, стоке и личне привреде 41 талир.
 Класа: по имању V, по приходима VI.

2. Милован Софронић, земљеделац	40 година
жена Јована	28
син Јанко	18
кћи Јованка	3
брат Живан	27
сна Иконија	25
синовац Ђурађ	7
синовац Љубомир	5
синовац Милисав	9
синовац Богосав	12
синовац Степан	8
синовица Смиљка	17
синовица Ивана	16
снаа Анђелија удова	33
мати Живка	64

Непокретно имање: 2 куће са осталим зградама, 3 воћњака, њиве чисте оранице, ливаде и забрани и виноград – свега 60 дана орања по атару брезовачком.

Процењена вредност имања 401 дукат цесарски.
 Месечни приходи: од земљеделија, стоке и личне привреде 42 талира.
 Класа: по имању V, по приходима VI.

3. Јоца Кузмановић, земљеделац	50 година
жена Милица	30
син Живко	16
кћи Мирослава	6
брат Станоје	35
брат Мирко	29
снаа Василија удова	19
снаа Станица	33
снаа Василија	25
снаа Живана удова	40
снаа Ивана удова	28
снаа Аница удова	23
синовица Милица	10
синовица Степанија	7
синовица Станка	5
синовица Милица	3
синовац Милисав	15
синовица Мирослава	17
синовица Ружица	18
синовица Јованка	4

Непокретно имање: 1 кућа са прочим зградама, плац кућни са два воћњака, 1 виноград у Бањанима, чисти земаља ораница, ливада и забрана на атару брезовачком – свега 40 дана орања.

Процењена вредност имања 300 дуката цесарских.
 Месечни приходи: од земљеделија, стоке и личне привреде 37 талија.
 Класа: по имању IV, по приходима VI.

4. Аксентије Недељковић, земљеделац	25 година
жена Живана	23
кћи Мирјана	1/2

брат Арсеније	24
брат Јеротије	20
сестра Пеладија	18
стрина Смиљка	40

Непокретно имање: 2 куће са осталим зградама, чисте њиве оранице, ливада, забрана, воћњака и винограда – свега 40 дана орања.

Процењена вредност имања 350 дуката цесарских.

Месечни приходи: од земљеделија и стоке 29,5 талира.

Класа: по имању IV, по приходима VI.

5. Ђорђе Илич, земљеделац	30 година
жена Анђелија	30
син Светозар	10
син Јовица	9
син Милован	5
син Јефрем	1,5
кћи Иконија	1,5
мати Риста	70

Непокретно имање: кућа са зградама и плацем, чисти њива, ливада и винограда, 1/4 воденице на Тамнави – свега 10 дана орања.

Процењена вредност имања 30 дуката цесарских

Месечни приходи: од земљеделија и стоке 8,5 талира.

Класа: по имању I, по приходима III.

6. Витомир Радовановић, земљеделац	35 година
жена Јевдоксија	30
брат Станимир	26
жена Милица	25
синовац Светозар	7
синовац Павле	1/2
брат Велимир	24
брат Гаја	19
снаа Павлија	23
снаа Даница	18
синовац Вићентије	1,5
синовица Јела	7

Непокретно имање: кућа са зградама, кућним плацем и воћњаком, виноградом, 1 редом воденичним, њива ораница и ливада – свега на атару брезовачком 25 дана орања.

Процењена вредност имања 200 дуката цесарских.

Месечни приходи: од земље и стоке 29 талира.

Класа: по имању III, по приходима VI.

7. Драгић Срећковић, земљеделац	18 година
брат Радоица	15
брат Милан	3
сестра Јана	5
мати Јерина	40

Непокретно имање: кућа са осталим зградама, плацем и воћњаком, 1 виноград у селу Бањанима, 1/4 редом воденичким – свега њива и ливада на атару брезовачком 10 дана орања.

Процењена вредност имања 30 дуката цесарских.

Месечни приходи: од имања 3 талира.

Класа: по имању I, по приходима I.

8. Урош Селенић, земљеделац	42 године
жена Станојка	35
кћи Смиљка	5
снаа Јована удова	40
снаа Манда удова	40
снаа Злата удова	38
синовац Мијаило	35
синовац Филип	19
синовац Петар	18
снаа Живана	34
снаа Јелена	17
снаа Аница	17
синовац Обрад	7
унук Јеротије	1
синовица Макрена	1
синовица Милева	1
синовица Инђија	17
синовица Марија	10
пасторка Селена	16

Непокретно имање: кућа са осталим зградама, воћњаком и виноградом, 3/4 реда воденичког на Тамнави, њива ораница, ливада, забрана на атару брезовачком – свега 40 дана орања.

Процењена вредност имања 300 дуката цесарских.

Месечни приходи: од земље, стоке и воденице 35 талира.

Класа: по имању IV, по приходима VI.

9. Милан Гаић, земљеделац	30 година
кћи Јелица	7
кћи Мирићија	2
брат Јефрем	22
снаа Перса	20
синовац Радован	1
сестра Ката	12
мати Јела	50

Непокретно имање: у Шабцу 1 кућа зидана од тврдог материјала, 2 куће од слабог материјала с припадајућим плацевима, 1 кућа са два дућана од слабог материјала, 3 њиве у Думачи и... селу – 12 дана орања пространством све у окружију Шабачком, а на атару брезовачком њива ораница, ливада, са забранима, воћњаком, виноградом, 1/2 редом воденичним на Тамнави – свега 50 дана орања.

Процењена вредност имања 900 дуката цесарских.

Класа: по имању VI, по приходима VI.

10. Драгић Симић, земљеделац,	30 година
жена Стаменија	28
син Андрија	8
син Игњат	3
кћи Јелисавка	1

Непокретно имање: кућа са осталим зградама, воћњаком, виноградом, 1 редом воденичким 11. дан, чиста њива ораница и ливада на атару брезовачком 20 плуга.

Процењена вредност имања 101 дукат цесарски.

Месечни приходи од земље и стоке 12 талира.

Класа: по имању II, по приходима IV.

11. Јован Срећковић, земљеделац, слаб се	32 године
родио	
жена Милица	26
син Љубомир	4

Непокретно имање: кућа са зградама, воћем и плацом неким, чиста њива ораница и ливада на атару брезовачком – свега 10 дана орања.

Месечни приходи: од приплода 2 талира.

Процењена вредност имања 30 дуката цесарских.

Класа: по имању I, по приходима I.

12. Матија Јоксимовић, земљеделац,	40 година
жена Стана	35
брат Ивко	27
снаа Пеладија	24
син Радован	18
снаа Смиљана	17
синовац Петар	4
син Милован	7
синовац Пантелија	1,5

Непокретно имање: кућа са осталим зградама, воћњаком и плацем кухњним, виноградом, једном половином реда воденичког на Тамнави, чиста њива ораница, ливада и некој частију забрана на атару брезовачком и памбуковачком – свега 40 дана орања.

Процењена вредност имања 300 дуката цесарских.

Месечни приходи: од стоке и воденице 25 талира.

Класа: по имању IV, по приходима V.

13. Радован Нешковић, земљеделац,	40 година
жена Ружица	36
син Владимир	11
син Милован	8
кћи Јелка	9
кћи Јока	4

Непокретно имање: кућа са осталим зградама, воћњаком и плацем неким, виноградом у Бањанима, 1/4 реда воденичког на Тамнави, чиста њива ораница на атару брезовачком – свега 20 дана орања.

Процењена вредност 101 дукат цесарски.

Месечни приходи: од приплода 11 талира.

Класа: по имању IV, по приходима IV.

14. Милан Новаковић, земљеделац,	25 година
жена Стана	20
пасторак Ђурађ	19
снаа Стана	18
унук Радован	13
унука Јелица	8

Непокретно имање: Две куће са зградама и воћем и плацем неким 3 реда воденичка на отоки, 1 виноградом, чиста њива ораница и ливада са малим забраном на атару брезовачком – свега 35 дана орања.

Процењена вредност имања 300 дуката цесарских.

Месечни приходи: од приплода 21 талир.

Класа: по имању IV, по приходима V.

15. Десимир Вићентић, земљеделац,	45 година
жена Марица	28
син Коста	9
пасторка Марија	8

Непокретно имање: кућа са зградама, воћем и плацем неким, 1 виноградом, чиста њива ораница, ливада и нека част забрана на атару брезовачком – свега 20 дана орања.

Процењена вредност имања 157 дуката цесарски.

Месечни приходи: од приплода 10 талира.

Класа: по имању III, по приходима III.

16. Самоило Стевановић, земљеделац,	45 година
жена Станица	30
син Павле	10
син Љубомир	4
кћи Станојка	12

Непокретно имање: кућа са зградама, плацем, воћњакком, виноградом и једним редом воденичким на Тамнави, чиста њива ораница и ливада на атару брезовачком – свега 30 дана орања.

Процењена вредност имања 151 дукат цесарски.

Месечни приходи: од приплода 13 талира.

Класа: по имању III, по приходима IV.

17. Срећко Трговчевић, земљеделац,	36 година
жена Живана	34
син Марко	17
син Милован	15
син Јаков	5
кћи Стеванија	7
кћи Милица	3

Непокретно имање: кућа са зградама, воћњакком и плацем неким, 1 виноградом у селу Бањанима, 1/2 реда воденичког на Тамнави, 1 виноградом у селу, чисти њива ораница и ливада са малом части забрана – свега 15 дана орања.

Процењена вредност имања 50 дуката цесарских.

Месечни приходи: од приплода 13 талира.

Класа: по имању I, по приходима IV.

18. Радосав Адамовић, земљеделац,	45 година
жена Петра	28
брат Радован	36
син Светозар	21
снаа Мирјана	21
снаа Аница	28
кћи Марица	13
синовац Јефрем	27
снаа Јелка	25
синовац Радоје	18
синовац Радоица	14
синовац Вукосав	7
синовац Милан	3
синовица Смиљана	13
унук Драгић	10
унука Ивана	7
унука Анка	3

Непокретно имање: кућа са зградама, воћем и плацем неким, забраном, виноградом у Новацима, виноград у Бањанима, 2 реда воденичка на Тамнави, њива и ливада на атару брезовачком – свега 30 дана орања.

Процењена вредност имања 200 дуката цесарских.

Месечни приходи: од приплода 32 талира.

Класа: по имању III, по приходима VI.

19. Младен Срећковић, земљеделац,	33 године
жена Парка	28
син Јаков	8
син Милисав	4
кћи Ивана	9
мати Босиљка	60

Непокретно имање: кућа са осталим зградама, воћем и неким плацем, виноградом, редом воденичким на Тамнави, чисти њива ораница и ливада на атару брезовачком – свега 20 дана орања.

Процењена вредност имања 151 дукат цесарски.

Месечни приходи: од приплода 11 талира.

Класа: по имању III, по приходима III.

20. Глиша Новаковић, земљеделац,	21 година
жена Марија	20
снаа Марија удова	29
синовица Јока	8

Непокретно имање: кућа са осталим зградама, неким плацем, воћњацима и забраном, 1 виноградом у селу Бањанима, 2 реда у воденици на Тамнави, ораница њива на атару брезовачком – свега 20 плуга.

Процењена вредност имања 151 дукат цесарски.

Месечни приходи: од приплода 13 талира.

Класа: по имању III, по приходима IV.

21. Рајко Алимпић, земљеделац,	30 година
жена Ката	26
кћи Манда	6
брат Живко	40
снаа Стана	23
синовац Васиљ	1
брат Лазар	18
сестра Аница	13
мати Ружица	60

Непокретно имање: кућа са зградама, плацом и воћњацима, и виноград у селу, 1 редом воденичким 12 дана, чисти њива ораница и ливада – 20 плуга.

Процењена вредност имања 101 дуката цесарских.

Месечни приходи од приплода 18 талира.

Класа: по имању II, по приходима V.

22. Срећко С. Трговчевић, земљеделац,	28 година
жена Ана	21

син Иван	2
брат Живко	29
снаа Иконија	22

Непокретно имање: кућа са зградама, плацем неким и воћњаком, 1 виноградом код куће, виноградом у Брезовици, 1 редом воденичким 11 дана, чисти њива и ливада као и под забраном на атару брезовачком – свега 25 дана орања.

Процењена вредност имања 200 дуката цесарских.
Месечни приходи од приплода 16 талира.
Класа: по имању III, по приходима IV.

23. Радоица Срећковић, земљоделац,	30 година
жена Смиљана	25
кћи Јока	5
брат Лазар	22
брат Неша	18
сна Николија	20
сна Марија	18
син Јеремија	14
син Милан	3
син Јосип	1
синовица Томанија	12
мати Јанока	55

Непокретно имање: кућа са осталим зградама и плацем неким, 3 воћњака, 1 забраном, 1 редом воденичким, 1 виноградом у селу Бањанима, чисти њива ораница, и ливада на атару брезовачком 30 плуга.

Процењена вредност имања 300 дуката цесарских.
Месечни приходи од приплода 27 талира.
Класа: по имању IV, по приходима VI.

24. Бука Петронијевић, земљоделац,	54 године
жена Јана	30
син Јован	23
син Сима	10
кћи Јулка	12
кћи Пеладија	6
снаа Илинка	21

Непокретно имање: кућа са зградама, плацем и воћњаком, 1 виноград у Бањанима, чисти земаља и ливада на атару брезовачком 6 плуга.

Процењена вредност имања 20 дуката цесарских.
Месечни приходи од приплода 4 талира.
Класа: по имању I, по приходима II.

25. Илија Стевановић, земљоделац,	30 година
жена Неда	22
син Обрад	13
кћи Милица	9
кћи Петрија	4
синовац Радован	17
пасторак Никола	2
пасторка Ивана	4

Непокретно имање: кућа са зградама, плацем и воћњаком, 1 забраном, 1 петином реда воденичког, чисти земаља и ливада на атару брезовачком – свега 10 плуга.

Процењена вредност имања 40 дуката цесарских.

Месечни приходи од приплода 6 талира.

Класа: по имању I, по приходима II.

26. Милован Срећковић, земљеделац,	45 година
жена Јелица	30
кћи Јеросима	17
кћи Степанија	3
пасторка Милева	3

Непокретно имање: кућа са зградама, плацом и воћњаком, забранима, 1 редом воденичким, 1 виноградом у селу Бањанима, чисти ораница њива и ливада на атару брезовачком – свега 20 плуга.

Процењена вредност имања 134 дуката цесарских.

Месечни приходи од приплода 13 талира.

Класа: по имању III, по приходима IV.

27. Милован Павловић, земљеделац,	52 године
жена Станојка	50
син Живојин	18
син Степан	15
син Милутин	12
снаа Смиљка	17

Непокретно имање: кућа са осталим зградама, плацом и воћњаком, 1 виноградом у селу Бањанима, 1/3 реда воденички, 1 забраном, чисти земаља и ливада – свега 10 плуга на атару брезовачком.

Процењена вредност имања 40 дуката цесарских.

Месечни приходи од приплода 12 талира.

Класа: по имању I, по приходима IV.

28. Милан Максимовић, земљеделац,	30 година
жена Живана	25
син Петар	7
кћи Петрија	9
кћи Митра	1

Непокретно имање: кућа са осталим зградама, плац и воћњак, 1 виноград у селу Бањанима, 1/2 реда воденичког на Тамнави, чисти земаља и ливада на атару брезовачком – свега 8 плуга.

Процењена вредност имања 30 дуката цесарских.

Месечни приходи од приплода 8 талира.

Класа: по имању I, по приходима III.

29. Димитрије Поповић, земљеделац,	22 године
жена Пеладија	20
брат Драгић	16
брат Јефрем	11
сестра Јевдокија	17
сестра Милијана	11
мати Милија	40

Непокретно имање: кућа са зградама, плацом и воћњаком, 1 виноградом и 1 редом воденичким на Тамнави, чисти земаља ораница и ливада на атару брезовачком – свега 15 плуга.

Процењена вредност имања 101 дуката цесарских.
Месечни приходи од приплода 17 талира.
Класа: по имању II, по приходима IV.

30. Илија Пантелић, земљеделац,	40 година
жена Смиљка	40
кћи Неранца	6
брат Милован	26
брат Миливој	26
снаа Ружица	26
синовац Јефрем	5
синовац Иван	1
синовица Јеросима	15
синовица Ружица	13
синовица Станојка	6
снаа Драгиња удова	32

Непокретно имање: кућа са зградама, плацем и воћњак, 1 забраном, 1 редом воденичким на Тамнави и 1 виноградом у селу Бањанима, чисти земаља ораница и ливада на атару брезовачком – свега 20 плуга.

Процењена вредност имања 154 дуката цесарских.

Месечни приходи од приплода 17 талира.

Класа: по имању III, по приходима VI.

31. Радоица Стевановић, земљеделац, 15 година, наследник масе пок. Игњата Стевановића.

сестра Сава	18
-------------	----

Непокретно имање: воћњак с плацем кућевним, забран у Тамнави, 1/4 реда у воденици на Тамнави, 1 комад винограда у селу Бањанима, чисти земаља ораница и ливада на атару брезовачком – свега 15 плуга.

Процењена вредност имања 50 дуката цесарских.

Месечни приходи: –.

Класа: по имању I, по приходима –.

32. Маса поч. Јована Симеуновића, наследнице ове:

Јелена	15 година
Павлија	13

Непокретно имање: 1 воћњак с мало части винограда у селу Бањани и 1 забран са њивама и ливадам на атару брезовачком од 10 плуга.

Процењена вредност имања 30 дуката цесарских.

Месечни приходи: –.

Класа: по имању I, по приходима –.

33. Марија удова пок. Ђоке Јеленића,	28 година
син Лазар	16
син Гаја	1
кћер Смиљана	17
кћер Пеладија	7

Непокретно имање: кућа с плацем и осталим зградама, воћњак, забрани, 2 винограда у селу Бањанима, ред у 2 воденице на Тамнави, њиве и ливаде на атару брезовачком – свега 30 плуга.

Процењена вредност имања 151 дуката цесарских.

Месечни приходи од приплода 3 талира.

Класа: по имању III, по приходима I.

34. Стана наследник пок. Алексе Милисављевића, 15 година.
 Непокретно имање: плац кућни и мало воћњака, 2 комада забрана и
 чисте њиве и ливаде на атару брезовачком – свега 6 плуга.
 Процењена вредност имања 20 дуката цесарских.
 Месечни приходи: од приплода 1 талир.
 Класа: по имању I, по приходима I.

35. Петрија удова пок. Ђоке Пантелића,	30 година
син Анторније	7
кћи Марица	9

Непокретно имање: воће, чисте земље и ливаде на атару брезовачком –
 свега 6 плуга.

Процењена вредност имања 25 дуката цесарских.
 Месечни приходи: –.
 Класа: по имању I, по приходима –.

36. Иван Ашковић, земљеделац,	45 година
жена Босиљка	40
син Мијаило	20
синовац Лазар	39
синовац Арсеније	30
синовац Велимир	25
синовац Живко	22
синовац Љубомир	20
снаа Анђелија	30
снаа Живана	23
снаа Мирићија	21
унук Коста	10
унука Живана	4
унука Ивана	2

Непокретно имање: 2 куће са зградама, воћњак и плацем, 1 виног-
 радом у селу Бањанима, 1 виноградом код куће, 1 редом воденичким на
 Тамнави, чисти земања и ливада на атару брезовачком 45 плуга.

Процењена вредност имања 360 дуката цесарских.
 Месечни приходи од приплода 47 талира.
 Класа: по имању IV, по приходима VI.

37. Павле Ашковић, земљеделац,	24 године
жена Миљана	22
син Живан	3
кћи Јока	1/2
баба Стана	

Непокретно имање: кућа с плацем и воћем, 1 виноградом у селу Бања-
 нима, 1 редом воденичким на Тамнави, њиве и ливаде на атару брезовач-
 ком – свега 10 плуга.

Процењена вредност имања 50 дуката цесарских.
 Месечни приходи од приплода 4 талира.
 Класа: по имању I, по приходима I.

38. Живко Дамњановић, земљеделац,	40 година
жена Живана	38
син Живан	20
брат Спасоје	35
снаа Аница	18
снаа Смиљана	30

синовица Ружица	9
унука Љубица	3

Непокретно имање: кућа са зградама, плац и воћњак, виноград, воденица на одводу Тамнаве, њиве и ливаде и 1/4 дана у воденици на Тамнави на атару брезовачком – свега 25 плуга.

Процењена вредност имања 151 дукат цесарски.

Месечни приходи од приплода 27 талира.

Класа: по имању III, по приходима VI.

39. Срећко Ивановић, земљеделац,	35 година
жена Стамена	34
син Пантелија	10
син Бошко	5
син Радован	3
кћи Љубица	7
помајка Стана	60

Непокретно имање: кућа са осталим зградама, плацем, воћем и виноградом, чисте њиве и ливаде на атару брезовачком – свега 20 плуга.

Процењена вредност имања 106 дуката цесарских.

Месечни приходи од приплода 7 талира.

Класа: по имању II, по приходима III.

40. Јован Борисављевић, слуга, 17 година.

Непокретно имање –.

Месечни приходи: од личне привреде, ране и квартира 3 талира.

Класа: по имању –, по приходима I.

41. Јован Бошњакковић, слуга,	24 године
жена Митра	21

Непокретно имање –.

Месечни приходи: од личне привреде, ране и квартира 4 талира.

Класа: по имању –, по приходима II.

42. Владисав Симић, слуга, 16 година.

Непокретно имање –.

Месечни приходи: од заслуге, ране и квартира 1 талир.

Класа: по имању –, по приходима I.

43. Милоје Топаловић, слуга, 22 године.

Непокретно имање –.

Месечни приходи: од заслуге и квартира 2 талира.

Класа: по имању –, по приходима I.

44. Спасоје Бошњак, слуга, 20 година.

Непокретно имање –.

Месечни приходи: од заслуге, ране и квартира 2 талира.

Класа: по имању –, по приходима I.

45. Сима Борисављевић, слуга, 30 година.

Непокретно имање –.

Месечни приходи: од заслуге 2 талира.

Класа: по имању –, по заслуги I.

46. Тимотије Миљковић, слуга, 25 година.

Непокретно имање –.

Месечни приходи: од заслуге 3 талира.

Класа: по имању –, по приходима I.

47. Теодор Буквица, слуга, 24 године.
 Непокретно имање –.
 Месечни приходи: од заслуге 3,5 талира.
 Класа: по имању –, по приходима II.
48. Миле Барделић (?), надничар, 40 година
 жена Јана 38
 син Сима 10
 „ Никола 8
 кћи Мара 4

Непокретно имање –.
 Месечни приходи: од надничења 2 талира,
 Класа: по имању –, по приходима I.

49. Јелица удова поч. Томе Петронијевића, 32 године
 кћи Иконија 6

Непокретно имање: воће, њиве и ливаде на атару брезовачком – свега 6 плуга.

Процењена вредност имања 20 дуката цесарских.

Месечни приходи –.

Класа: по имању I, по приходима –.

Резултати пописа

Попис показује да је Брезовица 1863. године имала 42 домаћинства и седам самаца (слуге). Домаћинство је у просеку имало 7,3 чланова. Од укупно 313 становника било је 150 мушких и 163 женских. Женски пол је у благој превази не само у збиру него и по узрасту, сем у категоријама преко 40 и преко 50 година. И старосна структура показује да је брезовачко становништво било младо: до 30 година чак је 255, а рапидно опада број оних преко 40 и 50 година старости.

Педесет и више година имали су: Јоца Кузмановић (50), Ђука Петронијевић (54) и Милован Павловић (52), а од жена: Живка мати Милована Софронића (64), Риста мати Ђорђа Илића (70), Јела мати Милана Гаића (50), Босиљка мати Младена Срећковића (60), Ружица мати Рајка Алимпића (60), Јанокa мати Радоице Срећковића (55), Станојка жена Милована Павловића (50), Стана баба Павла Ашковића (60) и Стана помајка Срећка Ивановића (60).

Старосна структура изгледала је овако:

Године	Мушки	Женски	Укупно
До 10	51	50	101
11–20	36	40	76
21–30	36	42	78
31–40	17	21	38
41–50	8	2	10
Преко 50	2	8	10
Укупно	150	163	313

Према величини преовлађивала су домаћинства (рачунајући ту и седам нежењених слугу пописаних на посебним редним бројевима), до 5 чланова којих је било 20; са 5–10 чланова било је 15 домаћинстава; са 10 до

15 чланова 4 домаћинства; са 15 и више чланова такође четири домаћинства (Милована Софронића 15, Радосава Адамовића 17, Уроша Селенића 19 и највеће домаћинство Јоце Кузмановића са 20 чланова).

Судећи по презименима, у Брезовици је било мало сродничких домаћинстава: два Срећковића (остала три нису ниским у сродству), два Новаковића, три Стевановића, два Пантелића, два Ашковића и два Петронијевића.

Све пописане породице имају презимена и сва су изведена по имену мушког или женског претка (само у два случаја: Селенић и Јеленић). Само је два презимена по занимању претка Поповић и Трговчевић.

Ниједно домаћинство нема презиме географског порекла (места или области откуда су се доселили). Таква презимена имају неке слуге: Бошњаковић, Бошњак и Буквица (можда Буковица). Један слуга има презиме по мани свог претка: Топаловић (топал-хром), док презиме Барделић (можда Борделио нисмо успели да протумачимо. Ни у једном случају не наводи се који слуга код којег газде (домаћина) служи.

Удовица је пописано 12 и оне су домаћину снахе по брату. У два домаћинства било је чак седам удовица: четири у кући Јоце Кузмановића и три у кући Уроша Селенића. Удовци нису означавани, али се види да Милан Гаић (30 година) има ћерке Јелицу (7 година) и Мирићију (2 године), а име његове жене у попису није наведено.

Осам домаћина имају живе мајке. Један домаћин има помајку (Срећко Ивановић), али се не зна да ли му је маћеха, јер маћеха ниједном није наведена, као ни очух. Такође само један домаћин (Павле Ашковић, 24 године) има бабу (Стану, 60 година).

Стрину (Смиљку, 40 година) имао је једини Аксентие Недељковић (25 година), док стрица живог није имао ниједан домаћин. Само један домаћин (Драгић Срећковић, 18 година) није био ожењен; живео је са мајком Јерином (40), браћом Миланом (3) и Радоицом (15) и сестром Јаном (5). Само у једном случају млађи је брат на челу домаћинства.

Без оба родитеља било је петоро сирочади. Помињу се и имена шесторице покојника (који су оставили незбринуте наследнике).

Попис даје и способност мушкараца за рад. Судећи, по попису, само је један Брезовчанин имао неких мана: Јован Срећковић „слаб се родио”.

Према попису, од непокретних имања Брезовчани су имали куће са осталим зградама, кућне плацеве, воћњаке, винограде, воденице, њиве оранице, ливаде и забране.

Непокретно имање поседује 40 домаћинстава, без икаквог поседа су један надничар са женом и троје деце, један ожењен слуга и седам нежењени слугу.

Под кућним плацевима, воћњацима, виноградима, њивама ораницама, ливадама и шумама (забранима) Брезовчани су, по процени „процењивачке комисије”, имали 922 дана (плуга) орања¹⁶, који су заједно са кућама, осталим зградама и воденицама, вредели 6.687 цесарских (царских) дуката.

¹⁶ Попис није на исти начин извршен у свим селима. Пописивачи у Брезовици део рубрике „непокретно имање” попуњавају, на пример, овако: „1 кућа са зградама, воћем и плацем неким, 1 виноград, чиста њива ораница, ливада и нека част забрана на атару брезовачком – свега 20 дана орања, 157 дуката царски” (имање Десимира Вићентића). У Памбуковици (такође у Тамнави) иста рубрика попуњена је овако: „Кућа с плацем и воћњаком од 1/2 плуга, забран од 1 плуга, 2 њиве од 3 плуга, ливада од 2 косе, виноград од 2 мотике – све на атару памбуковачком, 20 дуката царски”. Пописна комисија за варош Ваљево извештава: „Почем општину вароши Ваљева састављају и четири засеока сеоска и почем се житељи њихови занимау замљорадњом живећи по начину сеоском, то је комисија имање њихово и приходе оценила по начину за села у закону прописане”, па пописује, рецимо, имовину Јеремије Савећа

По једну кућу има 30 домаћинства, четири домаћинства имају по две куће, једно домаћинство има четири куће у Шапцу, пет домаћинства (не рачунајући слуге и надничаре) немају кућа али два од њих имају „плац кухевни”. Сем за куће у Шапцу не наводи се од каквог су материјала. „Остале зграде”, не зна се које, има 31 домаћинство.

Воћњаке је имало 37 домаћинства, не бележи се којих, али се зна да су углавном шљивици, уз понеку крушку, јабуку, ценерику, дуњу. Јоца Кузмановић је имао два воћа, а по три воћа имали су: Јован Беговић, Милован Софронић и Радоица Срећковић.

Занимљиво је да су скоро сви Брезовчани имали винограде.¹⁷ Укупно је било 37 винограда: 19 у самом месту, 1 у селу Новацима и 17 у селу Бањанима,¹⁸ удаљеном пет километара. Виноград у оба села имали су Иван Ашковић и Срећко Трговчевић, а два винограда у селу имао је само Срећко С. Трговчевић.

Од 40 поседника непокретног имања, три домаћинства нису имала њиве. Земљу ван атара села имали су Гаићи на Думчи код Шапца и Јоксимовићи у Памбуковици. Ливаде је имало 34, а шуме (забране) свега 20 домаћинства, иако Љуба Павловић пише да је баш у то време Тамнава највећим делом била под шумама.¹⁹

Из пописа се не може разабрати колико је било воденица у селу, али се види да је 28 домаћинства имало изванредан „ред” у поредовничким воденицама, а један од њих (Живко Дамњановић) имао је сопствену воденицу. Воденице су биле „на Тамнави”, „на одводу Тамнаве” и „на отоки”, док у неким случајевима није забележено на којој се реци налазила поредовничка воденица.²⁰ Као што се види, поједина домаћинства имала су по два и по три реда, а један и сопствену воденицу, а приход од воденице забележен је само у једном случају и то код човека који је као поредовник има само 3/4 реда (Урош Селенић).

У Брезовици нису пописана општинска, школска, црквена или сеоска имања (сеоских заједница). Сва непокретна имања припадала су индивидуалним домаћинствима. Рекли смо да је њихова вредност процењена на 6.687 дуката. Распоређен на домаћинства овај износ показује следеће основе: имовину у вредности до 50 дуката имало је 14 домаћинства, од 50 до 100 дуката ниједно, од 100 до 200 дуката 16 домаћинства, од 200 до 300 пет, од 300 до 500 четири, а преко 500 дуката само једно домаћинство.

из засеока Градац овако: „1 кућа са зградама, 3 ливаде, 5 њива, 2 забрана и 1 виноград – у вредности 267 дуката царски”. Мада су бројке о величини имања релативне, јер у време пописа није било катастра, најпрецизнији је попис у Памбуковици. – У Закону о мерама од 1. децембра 1873. године дан орања је прерачунат као 0,575 ха. Владимир Јакшић, оснивач статистичке службе у Србији, у јулу 1873. превео је тадашње јединице мера за површину и то: дан орања као 0,365 ха, коса као 0,218 ха и мотика као 0,058 ха. (Л. Цвјетић, н. д. 17, фуснота 19). М. Влајинац је (Речник наших мера у току векова, Београд, 1964) утврдио да је један хектар имао 3,3 плуга или дана орања, 4,6 коса ливада и 17,2 мотика винограда. (Радош Љушић: Кнежевина Србија, 62, фуснота 26. Београд, 1986).

¹⁷ Нешто винограда Брезовчани су имали све до краја Другог светског рата у северном незнатно узвишеном делу атара, до Калиновца (Језеро, Парлог, Виногради) и до Врела (Нањиве).

¹⁸ У Ваљевском округу „виногради су на гласу: у Бајевцу, Радоши, Бањанима, Попадићима, Врховинама, Гвозденовићу, Близонама, Козличићу, Голој Глави, Котешници у Бранковини и у Забрдици” (М. Ђ. Милићевић: Кнежевина Србија, I, 418, Београд, 1876).

¹⁹ Љ. Павловић: Антропогеографија Ваљевске Тамнаве, СЕЗ, Београд, 1912).

²⁰ Тамнава је кроз Брезовицу мењала свој ток. До 1923. текла је, од Прокопа до совљачког атара, кроз засеок Реку, а само за кише и снегова „отоком” и „одводом” којима затим под именом Укача тече стално. – Воденица је било, бар касније, и на речици Кленовици.

Недељковића имовина вредела је 350 дуката, Ашковића 360, Беговића и Софронића по 401 и Гаића 900 дуката – укупно 2.412 дуката. Дакле, пет домаћинстава располагало је готово трећином целокупне непокретне имовине у Брезовици.

Сви Брезовчани пописани су као „земљеделци”, а и њихови месечни приходи углавном потичу од „земљеделија”, „од земље”, „од приплода”, „од имања”, а ређе „од стоке” и „личне привреде”.²¹ Укупни месечни приходи свих домаћинстава процењени су на 679 1/2 талира.

Најзад, попис је све Брезовчане разврстао, и по имању и по месечним приходима, у седам класа:

По имању било је у I класи 14 домаћинстава

„II” 4

„III” 11

„IV” 8

„V” 2

„VI” 1

„VII” –

По приходу било је у I класи 12 домаћинстава

„II” 4 ”

„III” 5 ”

„IV” 10 ”

„V” 3 ”

„VI” 11 ”

„VII” –

Дакле, ниједан Брезовчанин, ни по имању ни по приходима, није спадао у највишу, VII класу.

Без класе је било: по имању 9, а по приходима 4 брезовачка домаћинства

---

²¹ Попис каже да је Милан Гаић имао дућане у Шапцу па му је приход и отуда притицао. – Из документа о деоби 1874. године (у поседу аутора) види се да је Јован Беговић „од пре 20 година оставио кућу и занима се трговином у Шапцу”.